

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ υπ' αριθμόν 75/2018
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Ε' Τμήματος
Συνεδρίαση της 23^{ης} Απριλίου 2018**

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Κωνσταντίνος Γεωργάκης , Βασιλική Πανταζή, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης , Σταύρος Σπυρόπουλος και Γεώργιος Γρυλωνάκης , Νομικοί Σύμβουλοι.

Εισηγητής: Θεόδωρος Στριλάκος, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτοκόλλου ΔΙΔΑΔ/Φ.53β/608/οικ.44254/22-12-2017 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα , Διεύθυνση Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού, Τμήμα Πειθαρχικής Ευθύνης και Δεοντολογίας .

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν, μετά την έναρξη ισχύος της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4210/2013, με την οποία καταργήθηκε η διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 50 του ν. 3528/2007, η οποία προέβλεπε τη χορήγηση αδειάς στους υπαλλήλους του Δημοσίου, οι οποίοι χειρίζονται ηλεκτρονικό υπολογιστή, πρέπει να θεωρείται ως καταργηθείσα και η σχετική διάταξη της με αριθμό 130558/1989 Κοινής Υπουργικής Απόφασης, που κυρώθηκε από τον χρόνο έκδοσής της με το άρθρο 27 του ν. 1876/1990, που προέβλεπε τη χορήγηση αδειάς στους εργαζόμενους μπροστά

σε οθόνες οπτικής καταγραφής, στα Μηχανογραφικά Κέντρα του Δημοσίου, -των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. .

Επί του ως άνω ερωτήματος, το Ε' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γνωμοδότησε ομόφωνα ως ακολούθως :

ΙΣΤΟΡΙΚΟ :

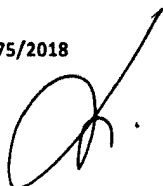
1. Η Γενική Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού Δημοσίου Τομέα , Διεύθυνση Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού, Τμήμα Πειθαρχικής Ευθύνης και Δεοντολογίας, με το με αριθμό πρωτοκόλλου ΔΙΔΑΔ/Φ.53β/608/οικ.44254/22-12-2017 έγγραφό της, υπέβαλε προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους το ακόλουθο ερώτημα :

2. Με το άρθρο 27 του ν. 1876/1990, κυρώθηκε αναδρομικά από τον χρόνο της έκδοσής της η με αριθμό 130558/12-6-1989 (ΦΕΚ 471Β'/ 16-6-1989) Κοινή Απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Εργασίας και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Με την ΚΥΑ αυτή, θεσπίστηκε, μεταξύ άλλων, και η χορήγηση στους εργαζόμενους στα Μηχανογραφικά Κέντρα του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α., μπροστά σε οθόνες οπτικής καταγραφής, μία ημέρα άδειας μετ' αποδοχών ανά δίμηνο πέραν της κανονικής, ύστερα από αίτηση του εργαζομένου.

Στη συνέχεια, με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 50 του ν. 3528/2007 (Κώδικας Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.), η άδεια αυτή επεκτάθηκε σε όλους τους υπαλλήλους που χειρίζονται ηλεκτρονικό υπολογιστή και απασχολούνται μπροστά σε οθόνη οπτικής καταγραφής για διάστημα μεγαλύτερο των πέντε ωρών την ημέρα .

3. Τελικώς, με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4210/2013, καταργήθηκε η προβλεπόμενη από την παράγραφο 6 του άρθρου 50 του ν. 3528/2007 άδεια, καθώς και κάθε άλλη διάταξη η οποία ρύθμιζε το ίδιο θέμα, για τους υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των Ν.Π.Δ.Δ. .

Κατόπιν των ανωτέρω, ερωτάται εάν, μετά την έναρξη ισχύος της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4210/2013, με την οποία καταργήθηκε η διάταξη της

παραγράφου 6 του άρθρου 50 του ν. 3528/2007, πρέπει να θεωρείται ως καταργηθείσα και η σχετική διάταξη της με αριθμό 130558/1989 Κοινής Υπουργικής Απόφασης, που κυρώθηκε με το άρθρο 27 του ν. 1876/1990 .

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ :

4 . Οι ενδιαφέρουσες εν προκειμένω διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 14 του ν. 1505/1984, όριζαν τα ακόλουθα :

« *Επιδόματα ανθυγιεινής και επικίνδυνης εργασίας.*

1.....2.....3. Με προεδρικό διάταγμα, που θα εκδοθεί μέσα σε ένα χρόνο από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, έπειτα από γνώμη ειδικής επιτροπής που θα συσταθεί με απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών στην οποία θα συμμετέχουν και δύο (2) εκπρόσωποι της ΑΔΕΔΥ, θα θεσπιστούν άλλα μέτρα προστασίας των εργαζομένων σε ανθυγιεινές ή επικίνδυνες απασχολήσεις ή χώρους, ανεξάρτητα του αν είναι ή όχι δικαιούχοι των επιδομάτων της παρ. 1 του άρθρου αυτού..... » .

Τα άρθρα 1 έως και 27 του ν. 1505/1984 καταργήθηκαν αργότερα με τη διάταξη του άρθρου 31 περίπτωση α του ν. 2470/1997 « Ενιαίο Μισθολόγιο προσωπικού Δημ. Διοίκησης » .

Η προβλεπόμενη από τις πιο πάνω διατάξεις Επιτροπή, όπως προκύπτει από το με αριθμό 12/23-5-1989 Πρακτικό συνεδρίασης αυτής, εξέτασε το θέμα της ανθυγιεινότητας και επικινδυνότητας για τους εργαζόμενους στα Κέντρα Πληροφορικής και κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι επιβάλλεται να ληφθούν μέτρα βελτίωσης των συνθηκών εργασίας από το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τους Ο.Τ.Α., για τους υπαλλήλους που εργάζονται μπροστά από οθόνες οπτικής απεικόνισης (Ο.Ο.Α.). Ειδικότερα, πρότεινε μεταξύ άλλων και τη χορήγηση δύο διαλειμμάτων διάρκειας 20 λεπτών το καθένα για τους εργαζόμενους κατά πλήρες ωράριο σε Ο.Ο.Α. .

5 . Σχετικά με το ζήτημα αυτό, εκδόθηκε η με αριθμό 130558/12-6-1989 (ΦΕΚ 471 / τ.Β` της 16-6-1989) Κοινή Υπουργική Απόφαση, η οποία στη συνέχεια κυρώθηκε με το άρθρο 27 του ν. 1876/1990, οι διατάξεις του οποίου όρισαν τα εξής:

« *Άρθρο 27*

Κυρώνεται από τότε που εκδόθηκε η αριθ. 130558/12-6-1989 (ΦΕΚ 471 / τ.Β` της 16-6-1989) απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εσωτερικών,

Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Εργασίας και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το κείμενο της οποίας έχει ως εξής:

« ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΕΘΝ. ΑΜΥΝΑΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του Ν. 1558/85 "Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα" (ΦΕΚ 177/Α/85). 2. Την γνώμη της Ειδικής Επιτροπής που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 14 του Ν. 1505/84. Την ανάγκη λήψης πρόσθετων μέτρων για βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του εργασιακού χώρου γενικότερα των εργαζομένων στα Μηχανογραφικά Κέντρα του Δημοσίου των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α.

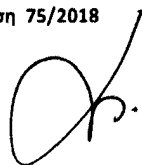
Αποφασίζουμε:

1. Χορηγείται στους εργαζόμενους μπροστά σε οθόνες οπτικής καταγραφής μία ημέρα αδείας μετ' αποδοχών ανά δίμηνο πέραν της κανονικής, ύστερα από αίτηση του εργαζόμενου. Το δικαίωμα αυτό θα πρέπει να ασκηθεί εντός του συγκεκριμένου διμήνου άλλως χάνεται..... 7..... Η απόφαση αυτή που θα κυρωθεί με νόμο να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης . » .

6 . Η χορήγηση της άδειας αυτής γενικεύθηκε στη συνέχεια, με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 50 του ν. 3528/2007 « Κώδικας Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ.», οι οποίες όριζαν τα ακόλουθα :

«.....6. Υπάλληλος ο οποίος χειρίζεται ηλεκτρονικό υπολογιστή και απασχολείται μπροστά σε οθόνη οπτικής καταγραφής για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των πέντε (5) ωρών του ημερήσιου ωραρίου εργασίας δικαιούται μηχανογραφική άδεια, μετά πλήρων αποδοχών, μίας (1) ημέρας ανά δίμηνο. Η άδεια χορηγείται υποχρεωτικά μέσα στο δίμηνο το οποίο αφορά. Εφόσον η άδεια αυτή δεν εξαντληθεί στο διάστημα αυτό, δεν μεταφέρεται ούτε καταβάλλεται αποζημίωση στον υπάλληλο.

Γνωμοδότηση 75/2018

7. *Λοιπές άδειες που προβλέπονται από κείμενες Ειδικές διατάξεις διατηρούνται . » .*

Τελικά, η παράγραφος 6 του πιο πάνω άρθρου καταργήθηκε και η παράγραφος 7 αυτού αναριθμήθηκε σε 6 με το άρθρο 1 του Ν.4210/2013 (ΦΕΚ Α' 254/21.11.2013) με το οποίο ορίζεται ότι:

« 1. Οι διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 50 του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών και Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007) καταργούνται. Κάθε διάταξη που ρυθμίζει το ίδιο ζήτημα με τις ως άνω καταργούμενες διατάξεις και αφορά υπαλλήλους ή λειτουργούς του Δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού παύει να ισχύει.

2. Η παρ. 7 του άρθρου 50 του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών και Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007) αναριθμείται σε παράγραφο 6. ».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ :

7. Από τις προαναφερθείσες διατάξεις, σε συνδυασμό με τα στοιχεία που εστάλησαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες και τις σχετικές απόψεις που διετύπωσε η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Πληροφορικής , συνάγονται τα ακόλουθα :

8 . Στο πλαίσιο του προβληματισμού της Διοίκησης, για τη λήψη μέτρων προστασίας των χρηστών, κατά την περίοδο που άρχισαν να χρησιμοποιούνται προσωπικοί ηλεκτρονικοί υπολογιστές στα Κέντρα Πληροφορικής, συνεδρίασε η τότε αρμόδια επιτροπή της παραγράφου 3 του άρθρου 14 του ν. 1505/1984, η οποία, στο από 23-5-1989 πρακτικό συνεδρίασής της, κατέληξε σε δέσμη προτάσεων για μέτρα προστασίας υπαλλήλων που εργάζονταν μπροστά σε οθόνες οπτικής απεικόνισης . Χωρίς να αναφέρει οτιδήποτε για χορήγηση άδειας, προτείνει, μεταξύ άλλων, να χορηγούνται δύο 20λεπτα διαλείμματα ημερησίως στους εργαζόμενους κατά πλήρες ωράριο .

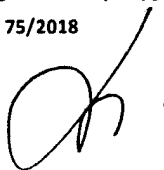
Στη συνέχεια, εκδίδεται η με αριθμό 130558/12-6-1989 Κοινή Υπουργική Απόφαση, η οποία, αφού έλαβε υπ' όψιν και τη γνώμη της πιο πάνω Ειδικής Επιτροπής, έλαβε συγκεκριμένα μέτρα για την βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του εργασιακού χώρου γενικότερα των εργαζομένων στα Μηχανογραφικά Κέντρα του Δημοσίου των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. , θεσπίζοντας για πρώτη φορά και την επίμαχη ειδική άδεια .

Όταν, αρκετά χρόνια αργότερα, η χρήση προσωπικών ηλεκτρονικών υπολογιστών έχει πλέον γενικευθεί στις δημόσιες υπηρεσίες, ο νομοθέτης θεσπίζει για όλους τους υπαλλήλους του Δημόσιου Τομέα, οι οποίοι χειρίζονται ηλεκτρονικό υπολογιστή και απασχολούνται μπροστά σε οθόνη οπτικής καταγραφής για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των πέντε ωρών του ημερήσιου ωραρίου εργασίας, μηχανογραφική άδεια, η οποία έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με την χορηγηθείσα από την με αριθμό 130558/12-6-1989 Κοινή Υπουργική Απόφαση (μία ημέρα άδειας μετ' αποδοχών ανά δίμηνο και χωρίς δικαίωμα μεταφοράς) . Η άδεια αυτή θεσπίζεται με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 50 του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών και Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007) . Στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3527/2007, η συγκεκριμένη ειδική άδεια μνημονεύεται στην παράγραφο 11, υπό τον τίτλο « Κίνητρα για την εξοικείωση των υπαλλήλων με τις νέες τεχνολογίες » .

Απαντώντας σε σχετικό ερώτημα, το Γ ' Τμήμα του Ν.Σ.Κ. , με την με αριθμό 401/2007 γνωμοδότησή του (η οποία έχει γίνει αποδεκτή από τον αρμόδιο Υπουργό Εσωτερικών, όπως προκύπτει από το με αριθμό πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.64β/328/29771/20-11-2007 έγγραφο του Υπουργείου αυτού), απεφάνθη ότι η άδεια που προβλέπεται από την παρ. 6 του άρθρου 50 του Κώδικα Δημοσίων Πολιτικών και Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., ταυτίζεται εννοιολογικά και προδήλως αποτελεί επέκταση της μηχανογραφικής άδειας, η οποία είχε ήδη χορηγηθεί στους εργαζομένους στα Μηχανογραφικά Κέντρα με την με αριθμό 130558/12-6-1989 Κ.Υ.Α. και επομένως δεν μπορούσε να χορηγηθεί επιπλέον αυτής .

Στη συνέχεια, με το άρθρο 1 του ν. 4210/2013, καταργήθηκαν οι διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 50 του ν. 3528/2007 και ορίστηκε με κατηγορηματικό τρόπο, ότι καταργείται κάθε διάταξη που ρυθμίζει το ίδιο ζήτημα με τις ως άνω διατάξεις και αφορά υπαλλήλους ή λειτουργούς του Δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού .

Η αιτιολογική έκθεση επί της διατάξεως αυτής ανέφερε τα ακόλουθα: «Καταργείται η «ειδική» άδεια για χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι χειρίζονται ηλεκτρονικό υπολογιστή δικαιούνται «ειδική» άδεια 6 ημέρες / χρόνο (1 ημέρα / δίμηνο). Πέραν του στρεβλού τρόπου χορήγησής της, η συγκεκριμένη άδεια, αποτελεί και μία αναχρονιστική πρόβλεψη του δημοσιοϋπαλληλικού κώδικα η οποία δεν συνάδει με το σύγχρονο προφίλ της Δημόσιας Διοίκησης όπου οι χρήστες υπολογιστή αποτελούν πλέον τη συντριπτική

πλειοψηφία των υπαλλήλων και δεν αποτελεί ουσιαστικά κίνητρο γνώσης και χρήσης υπολογιστών. Παράλληλα με την εν λόγω πρόβλεψη εξοικονομείται σημαντικός αριθμός ανθρωποωρών και ενισχύεται η παραγωγικότητα στο δημόσιο τομέα . » .

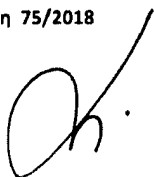
9 . Εξάλλου, με το ΠΔ 398/1994 « ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας και υγείας κατά την εργασία με οθόνες οπτικής απεικόνισης σε συμμόρφωση με την οδηγία του Συμβουλίου 90/270/ΕΟΚ» μεταφέρθηκε, στην ελληνική έννομη τάξη η ως άνω οδηγία, η οποία αποτελεί την πέμπτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παρ. 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ και καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας και υγείας για την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής καταγραφής, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2 (αρθ. 1 παρ. 1 της οδηγίας).

Με το άρθρο 1 παρ.1 και 2 του ΠΔ 398/1994 ορίζεται, ότι το διάταγμα αυτό καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας και υγείας κατά την εργασία με οθόνες οπτικής απεικόνισης, όπως αυτές ορίζονται στο αρθ. 2, ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται σε όλες τις επιχειρήσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, ανεξαρτήτως κλάδου οικονομικής δραστηριότητας, στον οποίο κατατάσσονται, επιπλέον των γενικών διατάξεων για την υγιεινή και την ασφάλεια της εργασίας που ισχύουν κάθε φορά. Αντίστοιχα, με το άρθρο 1 παρ. 1 και 2 της ως άνω οδηγίας ορίζεται ότι η οδηγία αυτή καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφαλείας και υγείας για την εργασία σε εξοπλισμό με οθόνη οπτικής απεικόνισης, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2 και ότι οι διατάξεις της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ εφαρμόζονται πλήρως σ' ολόκληρο τον τομέα που αναφέρεται στην παρ. 1 με την επιφύλαξη των δεσμευτικότερων ή/και πιο ειδικών διατάξεων που περιέχει η οδηγία. Περαιτέρω, σύμφωνα με το αρθ. 2 αριθ. 3 του διατάγματος και για τους σκοπούς αυτού, νοείται ως (α) οθόνη οπτικής απεικόνισης κάθε αλφαριθμητική ή γραφική οθόνη που αποτελεί τμήμα εξοπλισμού επεξεργασίας, αναπαραγωγής ή οπτικής παρουσίασης στοιχείων ανεξάρτητα από την χρησιμοποιούμενη μέθοδο και (β) εργαζόμενος κάθε πρόσωπο που απασχολείται από έναν εργοδότη με σχέση εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των ασκούμενων και των μαθητευομένων, ο οποίος χρησιμοποιεί τακτικά και κατά ένα μη αμελητέο τμήμα της κανονικής του εργασίας οθόνη οπτικής απεικόνισης.

Με το άρθρο 7 της Οδηγίας αυτής ορίζεται ως ελάχιστη προδιαγραφή ασφαλείας και υγείας για την εργασία αυτή ότι ο εργοδότης υποχρεούται να σχεδιάζει

την δραστηριότητα του εργαζομένου, κατά τρόπο ώστε η καθημερινή εργασία σε οθόνη να διακόπτεται περιοδικά με διαλείμματα ή αλλαγές δραστηριότητας που θα περιορίζουν τον φόρτο εργασίας στην οθόνη. Η πρόβλεψη αυτή της Οδηγίας δεν αφορά σε ημερήσια άδεια, αλλά σε ολιγόλεπτες ενδιάμεσες διακοπές της ημερήσιας εργασίας, οι οποίες μάλιστα προβλέπονται εναλλακτικά, μπορούν δηλαδή να υποκαθίστανται από αντίστοιχες ενδιάμεσες αλλαγές της δραστηριότητας του εργαζομένου σε άλλες, εκτός οθόνης, εργασίες. Αντίστοιχα, με το άρθρο 8 παρ. 1 του ως άνω ΠΔ 398/1994, και για την εφαρμογή της προαναφερθείσης διάταξης του άρθρου 7 της Οδηγίας, ορίζεται ότι « ο εργοδότης υποχρεούται να σχεδιάζει την δραστηριότητα του εργαζομένου κατά τρόπον ώστε η καθημερινή εργασία σε οθόνες οπτικής απεικόνισης να διακόπτεται περιοδικά με διαλείμματα ή αλλαγές δραστηριότητας, που θα περιορίζουν τον φόρτο εργασίας στην οθόνη οπτικής απεικόνισης σύμφωνα με το παράρτημα Ι του άρθρου 11». Στο άρθρο 4 του παραρτήματος αυτού, (το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του διατάγματος) ορίζεται αναλυτικότερα ότι: « 4.1. Εφόσον δεν είναι εφικτό να οργανώνεται η εργασία με τέτοιο τρόπο ώστε φυσιολογικά να μπορεί ο εργαζόμενος να την εναλλάσσει με άλλες μορφές εργασίας, είναι χρήσιμο να εξασφαλίζονται στον εργαζόμενο διαλείμματα εργασίας ανά δίωρο, ανάλογα με το είδος της εργασίας. Σε καμιά περίπτωση τα διαλείμματα αυτά δεν πρέπει να συσσωρεύονται. 4.2. Ο χρόνος απομάκρυνσης του εργαζομένου από τη θέση εργασίας με οθόνες οπτικής απεικόνισης (είτε για διάλειμμα εργασίας είτε για αλλαγή δραστηριότητας) μπορεί να είναι έως 15 λεπτά ανά δίωρο » .

Από τις παραπάνω διατάξεις του ΠΔ 398/1994 και της οδηγίας 90/270/ΕΟΚ, που μεταφέρθηκε με αυτό στην εσωτερική έννομη τάξη, συνάγεται σαφώς, ότι με αυτές προβλέπεται, ως ελάχιστη προδιαγραφή ασφαλείας και υγείας κατά την εργασία με οθόνες οπτικής απεικόνισης, η διακοπή της εργασίας αυτής είτε με αλλαγή δραστηριότητας του εργαζομένου, και μάλιστα κατά κύριο λόγο και πρωταρχικά, είτε εναλλακτικά, εφόσον δηλ. δεν είναι εφικτή η αλλαγή αυτή, με διαλείμματα, σε κάθε δε περίπτωση ο χρόνος απομάκρυνσης του εργαζομένου από την θέση εργασίας με οθόνες οπτικής απεικόνισης μπορεί να είναι έως 15` ανά δίωρο. Ειδικότερα, τα προβλεπόμενα ως άνω διαλείμματα διαφέρουν κατά την φύση και τον σκοπό τους από την επίμαχη ανά δίμηνο ημερήσια άδεια και επομένως δεν έχουν σχέση με αυτήν, η διαφοροποίηση δε αυτή προκύπτει και από το γεγονός ότι αποκλείεται ρητά η συσσώρευση των διαλειμμάτων αυτών, απαγορεύεται δηλ. ο συνυπολογισμός τους ώστε ν' αποτελέσουν χρονικά ημερήσια άδεια. Από τα παραπάνω είναι φανερό ότι, ως

ελάχιστη προδιαγραφή ασφαλείας και υγείας όλων αδιακρίτως των εργαζομένων με οθόνες οπτικής απεικόνισης και προς αντιμετώπιση ειδικά των κινδύνων από την εργασία μπροστά σε τέτοιες οθόνες προβλέπεται μόνον είτε η αλλαγή δραστηριότητας (εργασία εκτός οθόνης) είτε η διακοπή της εργασίας αυτής με διαλείμματα, σε αμφότερες τις περιπτώσεις ανά δίωρο ημερήσιας εργασίας και μέχρι 15', και όχι η χορήγηση αδειάς μίας ημέρας (με αποδοχές) ανά δίμηνο. Και τούτο διότι το μέτρο αυτό και μόνο θεσπίζεται με τις προπαρατεθείσες διατάξεις του ΠΔ 398/1994 για την εφαρμογή των αντιστοίχων ρυθμίσεων της Οδηγίας 90|270|ΕΟΚ που αποτελεί την 5η ειδική οδηγία της Οδηγίας 89|391|ΕΟΚ, η οποία συνιστά γενική οδηγία-πλαίσιο, ώστε ούτε από τις διατάξεις της τελευταίας και του ΠΔ 17|1996, που την μετέφερε στην ελληνική έννομη τάξη, μπορεί να συναχθεί η καθιέρωση τέτοιας αδειάς, αφού οι σχετικές προβλέψεις και ρυθμίσεις αυτής, ως οδηγίας πλαισίου, εξειδικεύθηκαν και περιορίστηκαν στην καθιέρωση υποχρέωσης αλλαγής δραστηριότητας ή της διακοπής της εργασίας με ολιγόλεπτα διαλείμματα κατά την διάρκεια της ημερήσιας εργασίας (ad hoc ΟλομΑΠ 31/2009) .

10. Σύμφωνα με όλα τα προεκτεθέντα και συνοψίζοντας αυτά:

A) Η σαφής, καθολική και κατηγορηματική διατύπωση που επέλεξε ο νομοθέτης για την καταργητική διάταξη του άρθρου 1 του ν. 4210/2013 (« Κάθε διάταξη που ρυθμίζει το ίδιο ζήτημα »), φανερώνει την βούλησή του να καταργήσει για τους υπαλλήλους των Μηχανογραφικών Κέντρων του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. την ειδική άδεια που είχε θεσπιστεί με την με αριθμό 130558/12-6-1989 Κοινή Υπουργική Απόφαση, ακόμη κι αν γίνει δεκτό, ότι η άδεια αυτή δεν είχε ήδη καταργηθεί πριν την ισχύ του άρθρου 1 του ν. 4210/2013 .

B) Η κατάργηση αυτή δεν αντίκειται στις ισχύουσες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, στις οποίες δεν υπάρχει οποιαδήποτε πρόβλεψη ειδικής άδειας για τους υπαλλήλους που εργάζονται μπροστά σε οθόνη ηλεκτρονικού υπολογιστή. Εξάλλου, καμία τέτοια πρόταση δεν έγινε ούτε με το υπ' αριθμόν 12/23-5-1989 Πρακτικό συνεδρίασης της Ειδικής Επιτροπής της παραγράφου 3 του άρθρου 14 του ν. 1505/1984, που αφορούσε την λήψη μέτρων προστασίας για τους εργαζόμενους αυτούς . Επομένως, ούτε για τους εμπειρογνώμονες της Ειδικής Επιτροπής, ούτε για τον Εθνικό, ούτε και για τον Κοινοτικό Νομοθέτη, η συγκεκριμένη ειδική άδεια

αποτελούσε ενδεδειγμένο μέτρο προστασίας της υγείας των εργαζομένων στα Μηχανογραφικά Κέντρα .

ΑΠΑΝΤΗΣΗ :

11. Κατόπιν των ανωτέρω, η απάντηση του Ε' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους επί του τεθέντος ερωτημάτων, είναι ότι, μετά την έναρξη ισχύος της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4210/2013, με την οποία καταργήθηκε η διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 50 του ν. 3528/2007, η οποία προέβλεπε τη χορήγηση άδειας στους υπαλλήλους του Δημοσίου, τους χειριζόμενους ηλεκτρονικό υπολογιστή, πρέπει σε κάθε περίπτωση να θεωρείται ως καταργηθείσα και η σχετική διάταξη της με αριθμό 130558/1989 Κοινής Υπουργικής Απόφασης, που κυρώθηκε από τον χρόνο έκδοσής της με το άρθρο 27 του ν. 1876/1990 και προέβλεπε τη χορήγηση άδειας στους εργαζόμενους μπροστά σε οθόνες οπτικής καταγραφής .

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 7/5-2018

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Μεταξία Ανδροβιτσανέα

Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

Θεόδωρος Στριλάκος

Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ.